

Examen VMBO-GL enTL

2009

tijdvak 2
dinsdag 23 juni
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Gebruik het bronnenboekje

Dit examen bestaat uit 43 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 55 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 2p 1 *Gebruik bron 1.*
Gebeurtenissen, zoals in de bron zijn te zien, hebben geleid tot een reactie bij koning Willem II. Die reactie had gevolgen voor de **inhoud** van de Nederlandse grondwet.
→ Leg dat uit.
Doe het zo:
Reactie van Willem II: ... (noem de reactie)
Gevolg voor de inhoud van de grondwet: ... (noem een gevolg)
- 1p 2 In deze invultekst ontbreken de naam van een politiek leider en de naam van een politieke stroming.
De grondwet in 1848 kwam vooral tot stand dankzij de politiek leider ... (1) ... . Hij werd daarmee één van de belangrijkste politici van de 19e eeuw. Hij vertegenwoordigde de ... (2) ... stroming in de Nederlandse politiek.
→ Welke namen moeten bij (1) en (2) worden ingevuld?
Doe het zo:
1 = ... (politiek leider).
2 = ... (politieke stroming).
- 2p 3 Hieronder staan enkele beweringen over de grondwet van 1848.
1 De Tweede Kamer wordt rechtstreeks gekozen.
2 De vrijheid van onderwijs wordt ingevoerd.
3 Er komt een einde aan het censuskiesrecht.
4 Er worden sociale grondrechten ingevoerd.
5 Het recht van vereniging en vergadering wordt ingevoerd.
6 Het referendum wordt ingevoerd.
7 Nederland wordt een monarchie.
→ Welke **drie** beweringen over de grondwet van 1848 zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.
- 1p 4 *Gebruik bron 2.*
Van welk grondrecht maken de indieners van het protest gebruik?
A het recht op het indienen van een petitie
B het recht op onafhankelijke rechtspraak
C het recht op vrijheid van drukpers
D het recht op vrijheid van godsdienst

Gebruik nogmaals bron 2.

- 1p 5 Zowel de koning als de ministers konden volgens de grondwet van 1848 de benoeming van de vijf bisschoppen niet tegenhouden.
→ Geef een reden waarom **op basis van de grondwet** de benoeming niet kon worden tegengehouden.

Gebruik nogmaals bron 2.

- 1p 6 Het kabinet was het niet eens met de uitspraak van de koning en trad af.
→ Geef een reden waarom het kabinet Thorbecke **op basis van de grondwet** van 1848 is afgetreden.

Gebruik bron 3.

- 1p 7 Over welke politieke leider gaat de bron?
A Kuyper
B Schaepman
C Thorbecke
D Troelstra

Gebruik bron 4.

- 1p 8 Was het Tweede Kamerlid een **voorstander** of een **tegenstander** van algemeen kiesrecht?
A Voorstander, omdat hij het censuskiesrecht slecht vond voor de democratie.
B Voorstander, omdat hij wilde dat kinderen van arbeiders konden gaan stemmen.
C Tegenstander, omdat hij vond dat je als christen niet moest gaan stemmen.
D Tegenstander, omdat hij vond dat je eerst onderwijs moest hebben gehad om te mogen stemmen.

Gebruik bron 5.

- 1p 9 Past de kritiek die in de tekst staat bij de idealen van Aletta Jacobs? Licht je antwoord toe met behulp van één argument.
- 1p 10 Welke van de onderstaande omschrijvingen van de Pacificatie van 1917 is juist?
A Confessionelen en feministen bereiken overeenstemming over de oprichting van bijzondere scholen én het algemeen kiesrecht.
B Confessionelen en feministen bereiken overeenstemming over de oprichting van bijzondere scholen én het recht van vereniging en vergadering.
C Confessionelen en socialisten bereiken overeenstemming over de financiering van bijzondere scholen én het algemeen kiesrecht.
D Confessionelen en socialisten bereiken overeenstemming over de financiering van bijzondere scholen én het recht van vereniging en vergadering.

- 1p 11 Vier belangrijke gebeurtenissen uit de politieke emancipatiestrijd van vrouwen:
- 1 De benoeming van de eerste vrouwelijke minister.
  - 2 De oprichting van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht (VVVK).
  - 3 Het krijgen van actief kiesrecht voor vrouwen.
  - 4 Het krijgen van passief kiesrecht voor vrouwen.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 6.

- 1p 12 Van welk recht maakt het Kamerlid gebruik?

- A het recht van amendement
- B het recht van budget
- C het recht van enquête
- D het recht van interpellatie

- 2p 13 Drie beroepen die met de rechtspraak te maken hebben:

- a advocaat
- b officier van justitie
- c rechter

Zes taken:

- 1 het aanklagen van een verdachte
- 2 het aanpassen van een wetsvoorstel
- 3 het arresteren van een verdachte
- 4 het bijstaan van een verdachte
- 5 het maken van een wet
- 6 het uitspreken van een vonnis

→ Geef per beroep aan welke taak daarbij hoort. Schrijf alleen een nummer op.

Let op! Er blijven drie taken over.

Doe het zo:

Bij beroep a hoort taak ... (vul een nummer in).

(enz. tot en met beroep c)

- 2p 14 Hieronder staan vijf grondrechten:

- 1 de vrijheid van drukpers
- 2 de vrijheid van meningsuiting
- 3 de vrijheid van onderwijs
- 4 het recht op werk
- 5 het recht op woongelegenheden

De Nederlandse grondwet kent klassieke en sociale grondrechten.

→ Geef per grondrecht aan of het een **klassiek** of een **sociaal** grondrecht is.

Doe het zo:

Grondrecht 1 is een ... (vul in: klassiek of sociaal grondrecht).

(enz. tot en met grondrecht 5)

Gebruik bron 7.

- 1p 15 Welke twee grondrechten botsen volgens het krantenartikel met elkaar?
- A De vrijheid van godsdienst botst met het recht op gelijke behandeling.
  - B Het recht op gelijke behandeling botst met het recht op vereniging en vergadering.
  - C Het recht op vereniging en vergadering botst met het recht van privacy.
  - D Het recht van privacy botst met de vrijheid van godsdienst.

Gebruik bron 8.

- 1p 16 De schrijver is bezorgd over een bepaalde ontwikkeling in de Nederlandse rechtsstaat.
Welke ontwikkeling vindt de schrijver zorgelijk?
- A Dat Kamerleden geen maatregelen willen op het gebied van terrorisme.
  - B Dat Kamerleden zich steeds meer gaan bemoeien met de rechtspraak.
  - C Dat rechters steeds vaker hun uitspraken moeten laten controleren door de Kamerleden.
  - D Dat rechters te weinig rekening houden met de mening van burgers bij rechtszaken.

- 2p 17 Vier krantenkoppen over de geschiedenis van de Nederlandse grondwet tussen 1840 en 2000:

Krantenkop 1:

Grondwet buiten werking!

Krantenkop 2:

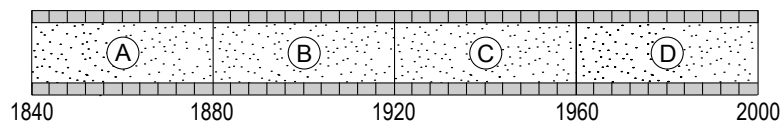
Klassieke grondrechten vanaf nu vastgelegd in de grondwet!

Krantenkop 3:

Stelsel van evenredige vertegenwoordiging opgenomen in de grondwet!

Krantenkop 4:

Sociale grondrechten vanaf nu vastgelegd in de grondwet!

→ Geef per krantenkop aan bij welke periode uit de tijdbalk die kop hoort.

Let op! Iedere periode mag maar één keer worden gebruikt.

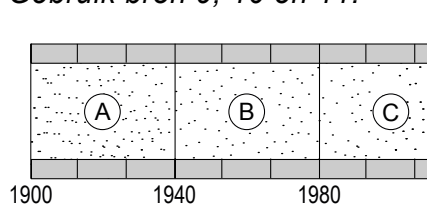
Doe het zo:

Krantenkop 1 hoort bij periode ... (vul in: A, B, C of D).

(enz. tot en met krantenkop 4)

Historisch overzicht vanaf 1900

Gebruik bron 9, 10 en 11.

1p 18

Nederland heeft gedurende de afgelopen 100 jaar te maken gehad met grote veranderingen op het gebied van verkeer en waterstaat. Daarbij werden grote projecten ontwikkeld, die in de bronnen te zien zijn.

→ Geef per periode uit de tijdbalk aan welke bron daar bij hoort. **Let op!** Elke periode mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Bij periode A hoort bron ... (vul nummer in).

(enz. tot en met periode C)

Gebruik bron 12.

1p 19 De **eerste** alinea van de bron gaat over een kwestie die in de Nederlandse politiek speelde rond het jaar 1900.

→ Over welke kwestie gaat de eerste alinea van de bron?

Gebruik nogmaals bron 12.

1p 20 Geef met één woord aan hoe de ontwikkeling genoemd wordt die beschreven is in de **tweede** alinea van de bron.

2p 21 Bij het bestuderen van de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog ben je veel begrippen tegengekomen.

→ Noem **één begrip** dat met de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog te maken heeft. Geef ook aan **wát** dat begrip te maken heeft met de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog.

Doe het zo:

Begrip ... (vul begrip in), want ... (vul in wat dat begrip te maken heeft met de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog).

Gebruik bron 13.

1p 22 Ieder Frans dorp heeft wel een monument zoals in de bron te zien is. De namen van slachtoffers van de beide wereldoorlogen uit het dorp staan daar op vermeld.

→ In welke wereldoorlog zijn de meeste Franse soldaten gesneuveld? Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

In de Eerste/Tweede (maak een keuze) Wereldoorlog zijn de meeste Franse soldaten gesneuveld, want ... (geef een verklaring).

Gebruik bron 14.

- 1p **23** Welk belang hadden Groot-Brittannië en Frankrijk bij het weer op de been krijgen van de Russische beer?

Gebruik bron 15.

- 1p **24** Geef een verklaring voor de ontwikkeling die in de bron te zien is.

Gebruik bron 16.

- 1p **25** Op welk onderdeel van de politiek van Stalin heeft de tekenaar kritiek?
- A** op de indoctrinatie van de Russische bevolking
  - B** op de persoonsverheerlijking van Stalin
  - C** op de propaganda in de Sovjetunie
  - D** op de vervolging van politieke tegenstanders

Gebruik bron 17.

- 1p **26** Welke bewering over de bron is juist?
- A** De fotomontage is gemaakt door iemand met een vooruitziende blik, want hij waarschuwt voor een Duitse aanval op Frankrijk.
  - B** De fotomontage is gemaakt naar aanleiding van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.
  - C** De fotomontage toont een boze Hitler, omdat Frankrijk zojuist het verdrag van Versailles heeft opgezegd.
  - D** De fotomontage toont een tevreden Hitler die net aan de macht is gekomen en een niet-aanvalsverdrag met Frankrijk probeert te sluiten.

Gebruik bron 18.

- 1p **27** Voor welk gevaar van het nationaal-socialisme wil de tekenaar waarschuwen?
- A** antisemitisme
  - B** herbewapening
  - C** Lebensraum
  - D** totalitaire staat

- 1p **28** Duitsland heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog veel landen aangevallen, waaronder Frankrijk, Polen en de Sovjetunie.
In welke volgorde werden deze landen door Duitsland aangevallen?
- A** Frankrijk – Polen – Sovjetunie
  - B** Frankrijk – Sovjetunie – Polen
  - C** Polen – Frankrijk – Sovjetunie
  - D** Polen – Sovjetunie – Frankrijk

Gebruik bron 19.

- 1p **29** Over welk begrip gaat het in de prent?
A Blitzkrieg
B censuur
C gelijkschakeling
D propaganda
E razzia

- 1p **30** Na afloop van de Tweede Wereldoorlog ontstond er verschil van mening tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie over de toekomst van Duitsland. Welke uitspraak hierover is juist?

	Verenigde Staten	Sovjetunie
A	De Verenigde Staten eisten een blokkade van Berlijn.	De Sovjetunie wilde zo snel mogelijk een IJzeren Gordijn in Duitsland.
B	De Verenigde Staten hadden geen bezwaar tegen nazi's in de Duitse regering.	De Sovjetunie eiste dat Hitler en zijn medewerkers werden berecht.
C	De Verenigde Staten wensten een snel herstel van de Duitse economie.	De Sovjetunie eiste een schadeloosstelling van Duitsland voor de geleden oorlogsschade.
D	De Verenigde Staten wilden communisme in Duitsland.	De Sovjetunie wilde democratie in Duitsland.

- 1p **31** In de onderstaande tekst zijn de namen van drie **volkeren** weggelaten. Ruim honderd jaar geleden werd hij geboren: president Soekarno van Indonesië. Voor veel ... (1) ... was hij na de Tweede Wereldoorlog staatsvijand nummer één, de man die met de ... (2) ... had gecollaboreerd. Voor veel ... (3) ... was en is hij een grote vrijheidsstrijder, de man die hen een nationaal zelfbewustzijn gaf.

→ Welke namen zijn weggelaten?

Doe het zo:

1 = ... (vul naam van een volk in)

(enz. tot en met 3)

Gebruik bron 20.

- 1p **32** Dit affiche is afkomstig van een Nederlandse politieke partij.
→ Gaat het affiche over een situatie in de periode 1940-1945 of in de periode 1945-1950? Verklaar je keuze met behulp van de bron.

Doe het zo:

Dit affiche gaat over een situatie in de periode ... (vul periode in), want ... (geef verklaring).

Gebruik nogmaals bron 20.

- 1p 33 Wat bedoelt deze partij met de 'rechtsstaat'?
- A Door de Republiek Indonesië te erkennen, komt er een Unie met Nederland.
  - B Door de Republiek Indonesië te erkennen, komt er een einde aan de chaos.
  - C Door het Nederlandse gezag te herstellen, komt er weer orde en rust in Indonesië.
  - D Door het Nederlandse gezag te herstellen, komt er een einde aan de Japanse overheersing.

- 2p 34 Sommige mensen noemen de dienstplichtige soldaten die weigerden te vechten tegen de Indonesische nationalisten **deserteurs**. Anderen noemen hen **dienstweigeraars**. Beide groepen hadden argumenten voor deze verschillende benamingen.

→ Geef voor beide benamingen een argument.

Doe het zo:

Argument om hen deserteurs te noemen: ...

Argument om hen dienstweigeraars te noemen: ...

Gebruik bron 21.

- 2p 35 Leg uit waarom deze verklaring wel tot een conflict **moest** leiden tussen zionistische Joden en Palestijnen.

Doe het zo:

De verklaring is een oproep tot ...

Dit moest wel tot een conflict leiden, omdat ...

Gebruik bron 22.

- 1p 36 Welke gebeurtenis was de aanleiding voor de tekenaar om deze prent te maken?

Gebruik nogmaals bron 22.

- 1p 37 De tekenaar heeft een mening over de staat Israël.

→ Welke mening is dat?

Gebruik bron 23 en 24.

- 2p 38 Welke foto en welke uitspraak horen bij welke naam? Neem het onderstaande schema over en vul het in. **Let op!** Elke uitspraak en elke foto mogen maar één keer gebruikt worden.

naam wereldleider	nummer van de foto (vul nummer in)	letter van de uitspraak (vul letter in)
Gorbatsjov		
Kennedy		
Reagan		
Stalin		

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik bron 25.

- 1p **39** De Hongaarse communistische partij veranderde **in 1989** van mening.
→ Geef een reden waarom deze partij juist toen van mening veranderde.

Gebruik bron 26.

- 2p **40** Vier maatschappelijke verschijnselen:

- a consumptiemaatschappij
- b jongerencultuur
- c kritiek op politieke leiders
- d secularisatie

In elk lied is een maatschappelijk verschijnsel te herkennen uit Nederland in de periode tussen 1950 - 2000.

→ Welk maatschappelijk verschijnsel past bij welke bron? Vul alleen een letter in. **Let op!** Elk lied mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Bij lied 1 hoort maatschappelijk verschijnsel ... (vul letter in).
(enz. tot en met lied 4)

- 1p **41** Welke uitspraak over het Europees Parlement is juist?

Het Europees Parlement

- A** bestaat uit vertegenwoordigers van alle Europese landen.
- B** vergadert om de zes maanden in een andere lidstaat.
- C** wordt gevormd door de ministers van de afzonderlijke landen.
- D** wordt rechtstreeks gekozen door de burgers van de lidstaten.

- 2p **42** Een gezamenlijke Europese aanpak van een probleem is vaak veel effectiever dan een nationale aanpak.

→ Geef een voorbeeld van een probleem dat in Europees verband effectiever kan worden aangepakt dan door de lidstaten afzonderlijk.

Doe het zo:

Voorbeeld van een probleem ...

Daaruit blijkt dat een Europese aanpak effectiever is, omdat ...

Gebruik bron 27.

- 2p **43** Vijf gebeurtenissen:

- a de Beurskrach op Wallstreet
- b de Cubacrisis
- c de moord op kroonprins Frans Ferdinand
- d de slag bij Stalingrad
- e de val van de Berlijnse muur

→ welke gebeurtenis is te zien in welk deel van de DVD-serie? **Let op!** Er blijven vijf delen over.

Doe het zo:

Gebeurtenis a is te zien in deel ... (vul nummer in).

(enz. tot en met gebeurtenis e)

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.